

Onderwerp Vrijgeven krediet investeringen restauratie Christian Müller-orgel Grote- of St. Bavokerk	
Nummer	2020/1192207
Portefeuillehouder	Meijs, M.-Th.
Programma/beleidsveld	4.2 Economie, toerisme en cultuur
Afdeling	ECDW
Auteur	Gorter, F.C.
Telefoonnummer	023-5113438
Email	gorterfc@haarlem.nl
Kernboodschap	Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2021 heeft de raad besloten om in het Investeringsplan 2021-2025 een reservering op te nemen voor de noodzakelijke restauratie van het Müller-orgel. Het orgel is onder andere aangetast door de uitwerpselen van vleermuizen die zich in het broedseizoen huisvesten in de ruimtes rond het orgel. Naast de restauratie wordt tevens een oplossing geboden voor een (ecologisch) verantwoorde herhuisvesting van de vleermuizen. Het college stelt de raad voor om een krediet van € 320.000 excl. btw voor dit doel beschikbaar te stellen. De uitgaven worden voor € 124.000 gedekt door een te ontvangen subsidie en voor € 196.000 uit de in het Investeringsplan 2021-2025 opgenomen middelen. De budgetbevoegdheid voor het beschikbaar stellen van dit krediet ligt bij de raad, aangezien het beschikbare bedrag in het IP als een C-categorie is opgenomen.
Behandelveorstel voor commissie	De commissie Ontwikkeling wordt verzocht advies te geven aan de raad over het voorstel van het college in paragraaf 2 en over de wijze van agendering van het raadsstuk in de raadsvergadering.
Relevante eerdere besluiten	Programmabegroting 2021 https://gemeentebestuur.haarlem.nl/bestuurlijke-stukken/financiele-stukken/Programmabegroting-2021-2025-HLM-28092020.pdf
Besluit College d.d. 12 januari 2021	1. Het college stelt het voorstel aan de raad vast. de secretaris, de burgemeester,

Besluit Raad d.d. (wordt ingevuld door de griffie)	De raad der gemeente Haarlem, Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders, Besluit: 1. Een krediet van in totaal € 320.000 excl. btw vrij te geven voor de investeringen t.b.v. de restauratie van het Müllerorgel in de Grote - of St. Bavokerk, te dekken door te ontvangen subsidie van € 124.000 en voor € 196.000 t.l.v. post CLT.09 van het Investeringsplan 2021-2025. de griffier, de voorzitter,
---	---

1. Inleiding

De voornaamste blikvanger in de St-Bavokerk is het indrukwekkende Müllerorgel uit 1738.

Het orgel beslaat de hele westmuur van de kerk en meet vanaf de grond bijna 30 meter. In geen enkel ander Barok-orgel in Europa staan pijpen van dergelijke lengte (tot 11 m) in de orgel-façade opgesteld. Het orgel is rijk verguld en gedecoreerd met ruim 25 levensgrote beelden, gemaakt door de Amsterdamse beeldhouwer Jan van Logteren.

Het Müllerorgel is, evenals de toren van de kerk, eigendom van de gemeente Haarlem.

Toestand van het orgel

De kas en de orgelpijpen van het Christian Müllerorgel in de Grote Kerk zijn ernstig vervuild en aangetast door vleermuisuitwerpselen en door de houtwormkever. Op sommige plaatsen ligt een aaneengesloten laag vleermuis mest van bijna een centimeter dikte. De frontpijpen zijn aangetast door vleermuisurine. Het zuur vreet zich door de tinfoolie-laag uit 1960 heen en dreigt op den duur de metaalstructuur (lood/tin) van de originele pijpen aan te tasten met nog grotere schade tot gevolg. Daarnaast veroorzaakt houtwormkever schade aan de orgelkas en kan dit op den duur de draagkracht van de houtconstructie aantasten. Ook zijn de houten beelden aangetast. Zie in de bijlage foto's van het orgel.

Met de renovatie van het orgel en de directe omgeving worden waar nodig onderdelen vervangen en gerestaureerd. Daarnaast worden aanpassingen gedaan waardoor toekomstige schade door de houtwormkever en vleermuizen wordt voorkomen. Omdat vleermuizen een beschermde diersoort zijn, is met een ecologisch onderzoeksbureau onderzocht hoe de vleermuizen geherhuisvest kunnen worden in andere delen van de kerk. De huidige ultrasone installatie die bedoeld is om de vleermuizen bij het orgel weg te houden, werkt helaas onvoldoende. Afgelopen zomer is door een

ecologisch onderzoeksbureau (Endemica) gezocht naar alternatieven, en zijn er o.a. overwinteringskasten geplaatst. De resultaten zijn naar verwachting medio januari 2021 bekend.

De kosten van de renovatie worden over een periode van 15 jaar afgeschreven. Naar verwachting van de Fa. Flentrop (die ook het vijfjaarlijkse mechanische onderhoud aan het orgel verzorgt, d.w.z. geen schoonmaak) kunnen de orgelpijpen dan weer minimaal 40 jaar mee (de huidige tinfolie-laag dateert uit 1960), en bij een succesvolle terugdringing van de vervuiling door vleermuisuitwerpselen mogelijk langer.

De budgetbevoegdheid voor het beschikbaar stellen van dit krediet (IP post CLT.09) ligt bij de raad.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

2. Een krediet van in totaal € 320.000 excl. btw vrij te geven voor de investeringen t.b.v. de restauratie van het Müllerorgel in de Grote - of St. Bavokerk, te dekken door te ontvangen subsidie van € 124.000 en voor € 196.000 t.l.v. post CLT.09 van het Investeringsplan 2021-2025.

3. Beoogd resultaat

- Behoud van de functionaliteit van het orgel;
- Het voorkomen van onherstelbare schade aan het orgel;
- Een ecologisch verantwoorde oplossing voor de oorzaak van de vervuiling van het orgel door de herhuisvesting van vleermuizen elders in de kerk.

4. Argumenten

Renovatie is noodzakelijk voor behoud van de functionaliteit en geluid van het orgel

Om de functionaliteit en het geluid van het orgel te behouden én onherstelbare schade aan het orgel en de orgelkas te voorkomen is het noodzakelijk om de benodigde renovatie op korte termijn te starten. Een aantal van de grootste orgelpijpen werkt op dit moment niet of slecht. Om de functionaliteit en het geluid van het orgel te behouden én onherstelbare schade aan het orgel te voorkomen is renovatie noodzakelijk.

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud en de renovatie

Het orgel is, net als de toren van de kerk, gemeentelijk bezit. Daarmee is de gemeente verantwoordelijk voor de instandhouding, het herstel en de renovatie van het orgel.

Het koesteren van erfgoed en het behoud hiervan is één van de speerpunten van het coalitieprogramma

De restauratiewerkzaamheden zorgen ervoor dat het Müller-orgel voor toekomstige generaties blijft behouden.

De kosten worden voor 40% gesubsidieerd

Wanneer de werkzaamheden op korte termijn worden uitgevoerd, worden de kosten voor 40% (€ 124.000) vergoed door een instandhoudingssubsidie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De kosten zijn voorzien in het Investeringsplan

Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2021 heeft de raad besloten om in het Investeringsplan 2021-2025 een reservering op te nemen voor de noodzakelijke restauratie van het Müller-orgel. De reservering zal in het IP nummer CLT.09 krijgen.

5. Risico's en kanttekeningen

De subsidie moet vóór 2023 zijn besteed

De subsidie van de Rijksdienst dient vóór 2023 te worden besteed. Het hele proces (voorbereiding door de restaurateur en restauratieduur van minimaal 8 maanden) zal naar verwachting 1,5 jaar beslaan waarmee het werk voor 2023 gereed is. Als vertraging optreedt, ontstaat een risico dat de subsidie lager wordt vastgesteld of komt te vervallen.

6. Uitvoering

De uitvoering van de werkzaamheden kan formeel worden vastgelegd zodra het krediet is vrijgegeven en de getekende opdrachtbrief is verstuurd.

Firma Flentrop, die de hoofdaannemer zal zijn van dit werk, heeft in de jaarplanning van 2021 al vast rekening gehouden met dit werk. Het werk zal bestaan uit:

- Opbouwen van de steigers
- Demontage frontpijpen orgel
- Behandeling houtaantasting
- Renovatie frontpijpen waar nodig, voorzien van nieuwe tinfoolie laag
- Hermontage frontpijpen orgel

Het werk kan aanvangen na mei 2021 en zal circa 8 maanden in beslag nemen.

Naast de restauratiewerkzaamheden worden er aanpassingen gedaan zoals beschreven in het rapport van onderzoeksbureau Endemica. (bijlage)

7. Bijlagen

Zeven foto's van de toestand van het orgel

Onderzoeksrapport van Endemica over de herhuisvesting van de vleermuizen